Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32290

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i, ?ule F?rat-Durdukoca ve Sefa Ar?ba? taraf?ndan 2019 y?l?nda psikometrik özellikleri incelenerek geli?tirilmi? bir ölçme arac?d?r. Bu ölçek, özellikle Türkiye'deki ö?retmen adaylar?n?n üstbili?sel süreçlerini ve bu süreçlere dair fark?ndal?k düzeylerini belirlemek amac?yla tasarlanm??t?r. Ölçek, bireylerin kendi bili?sel faaliyetlerini planlama, izleme, de?erlendirme ve düzenleme yeteneklerini ölçmeyi hedefler. Geli?tirme çal??mas?, ölçe?in geçerlik ve güvenirlik standartlar?n? kar??lad???n? ortaya koyarak, e?itim psikolojisi alan?nda kullan?labilecek de?erli bir araç sunmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Üstbili?, üstbili?sel fark?ndal?k, ö?retmen aday?, ölçek geli?tirme, bili?sel süreçler, psikometri, e?itim.

Yazarlar

?ule F?rat-Durdukoca, Sefa Ar?ba?

Amaç

Ölçe?in temel amac?, ö?retmen adaylar?n?n akademik ve günlük ya?amdaki bili?sel görevleri yerine getirirken kulland?klar? **üstbili?sel stratejileri** ne derece fark?nda olduklar?n? ve bu stratejileri ne kadar etkin kulland?klar?n? saptamakt?r. Geleneksel bili?sel ölçümlerin ötesine geçerek, bireylerin ö?renme süreçlerini nas?l yönettiklerine dair derinlemesine bilgi sa?lamak hedeflenmi?tir.

Bu araç, ö?retmen e?itimi programlar?nda üstbili?sel becerilerin geli?tirilmesine yönelik müdahalelerin etkinli?ini ölçmek ve ö?retmen adaylar?n?n kendi ö?renme stilleri üzerindeki kontrollerini art?rmak için bir temel olu?turmak amac?yla geli?tirilmi?tir. Yüksek üstbili?sel fark?ndal?k düzeyine sahip ö?retmen adaylar?n?n, gelecekteki ö?rencilerine daha etkili ö?renme stratejileri ö?retebilece?i varsay?m?na dayan?r.

Yap?

Ölçek, psikolojide merkezi bir rol oynayan **üstbili?sel fark?ndal?k** (metacognitive awareness) yap?s?n? ölçmektedir. Üstbili?sel fark?ndal?k, genel olarak iki ana bile?ene ayr?l?r: **Bili? Bilgisi** (Knowledge of Cognition) ve **Bili? Düzenlemesi** (Regulation of Cognition).

Bili? Bilgisi, bireyin kendi bili?sel kaynaklar? (ne bildi?i ve ne bilmedi?i) ve görev talepleri hakk?ndaki bilgisini içerir. Bili? Düzenlemesi ise, bir görevi yerine getirirken bili?sel süreçleri

ARABPSYCHOLOGY.COM

planlama, izleme, test etme, de?erlendirme ve revize etme eylemlerini kapsar. Ölçe?in maddeleri, bu iki temel üstbili?sel boyutun farkl? yönlerini kapsayacak ?ekilde yap?land?r?lm??t?r.

Geçerlik

Ölçek geli?tirme sürecinde, **geçerlik** çal??malar?n?n bilimsel standartlara uygun olarak yürütüldü?ü varsay?lmaktad?r. Yap?lan çal??ma bir geli?tirme çal??mas? oldu?u için, ölçe?in ölçtü?ü yap?y? do?ru bir ?ekilde temsil etti?ini kan?tlamak amac?yla yap? geçerli?i incelenmi?tir.

Yap? geçerli?i kapsam?nda hem Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) tekniklerinin kullan?ld??? tahmin edilmektedir. Ayr?ca, ölçe?in maddelerinin ölçülmek istenen üstbili?sel yap?y? temsil etti?inden emin olmak için uzman görü?leri al?narak **içerik geçerli?i** sa?lanm??t?r. Bu kapsaml? geçerlik çal??malar?, ölçe?in teorik yap?yla tutarl? oldu?unu göstermeyi amaçlam??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in **güvenirlik** analizleri, iç tutarl?l?k katsay?s?n?n hesaplanmas? yoluyla gerçekle?tirilmi?tir. Ölçek geli?tirme çal??malar?nda standart olarak kullan?lan **Cronbach Alfa** iç tutarl?l?k katsay?s?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ne ölçüde tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçe?in güvenilirli?ini ve tutarl?l???n? i?aret eder. Her ne kadar kaynakta spesifik de?erler belirtilmese de, 2019 tarihli akademik makalede bu de?erlerin tatmin edici düzeyde raporland??? ve ölçe?in ö?retmen adaylar? popülasyonunda kararl? ölçümler sa?lad??? kabul edilmektedir.

Faktör Analizi

Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?inin geli?tirilmesi a?amas?nda, ölçe?in faktör yap?s?n? belirlemek amac?yla **Faktör Analizi** teknikleri kullan?lm??t?r. ?lk olarak, maddelerin temel yap?s?n? ortaya ç?karmak için Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??t?r. Bu analiz, ölçe?in kaç alt boyuttan olu?tu?unu (örne?in, Bili? Bilgisi ve Bili? Düzenlemesi gibi) belirlemi?tir.

Ard?ndan, belirlenen bu faktör yap?s?n?n teorik modele ne kadar uydu?unu test etmek amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gerçekle?tirilmi?tir. DFA sonuçlar?, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n ö?retmen adaylar? örnekleminde geçerli oldu?unu ve iyi bir model uyumu sergiledi?ini kan?tlam??t?r.

Enstrüman

Test Türü: Geli?tirme (Özgün bir Türkçe ölçek geli?tirme çal??mas?d?r.)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Format: Tipik olarak, bu tür fark?ndal?k ölçekleri 5'li veya 6'l? Likert tipi derecelendirme format?n? kullan?r (Örn: Hiçbir zaman uygun de?il - Her zaman uygun). Kaynakta derecelendirme bilgisi net olmamakla birlikte, standart Likert tipi bir format kullan?ld??? varsay?lmaktad?r.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ö?retmen Adaylar?

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinler (Genellikle 18-25 ya? aral???ndaki üniversite ö?rencileri)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki çe?itli üniversitelerin E?itim Fakültelerinde ö?renim gören lisans ö?rencileri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-Report) temelli, ka??t-kalem veya dijital ortamda uygulanabilir anket format?.

Anahtar Kelimeler

Üstbili?sel stratejiler, bili?sel kontrol, öz düzenleme, e?itim psikolojisi, akademik ba?ar?, ölçek geli?tirme.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: ?ule FIRAT DURDUKOCA

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Ara?t?rmac?lar taraf?ndan yay?nlanan makalede belirtilmektedir.

?leti?im E-posta Adresi: drsulefirat@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Makalenin yay?nland??? tarihte yazarlar?n ili?kili oldu?u akademik kurum.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, akademik literatürde yay?nlanm?? olup, genellikle akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlar için yazarlar?ndan izin al?narak ücretsiz olarak kullan?labilmektedir. Ticari kullan?mlar için yazar onay? ve muhtemelen ücret gerekebilir.

Test Y?l?: 2019
Ölçek Çe?idi: Geli?tirme
Derecelendirme: Veri yok (Geli?tirme makalesinde belirtilmi?tir.)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kaynaklar

F?rat-Durdukoca, ?., ve Ar?ba?, S. (2019). Ö?retmen adaylar?na yönelik Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?inin geli?tirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(72), 1541-1557. http://dx.doi.org/10.17755/esosder.474601

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir:

ogretmen-adaylarina-yonelik-ustbilissel-farkindalik-olcegi-toad.pdf

Üstbili?sel Fark?ndal?k Ölçe?inin Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Maddelere eri?im için yukar?da belirtilen akademik makalenin (F?rat-Durdukoca & Ar?ba?, 2019) incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM